



DE KONINGSTUIN

Met zicht op de vijvers van Elsene

De Koningstuin werd er vooral aangelegd om het uitzicht op de vijvers van Elsene open te houden van op de Louizalaan. De klassieke geometrie van de tuin, de kaarsrechte lanen, de rij standbeelden: alles staat in dienst van deze doelstelling.



EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

De naam van de tuin herinnert aan de koninklijke oorsprong. In de tweede helft van de negentiende eeuw kende Brussel een stedenbouwkundige ontwikkeling zonder voorgaande. Zoals veel Europese steden begon de stad te verstikken onder de bevolkingsaan groei en ontwikkelden zich voorsteden, waar de bourgeoisie de kans kreeg om in een opener en groener omgeving te wonen. De Louizalaan werd aangelegd als een grote verkeersader met bomen, die het historische centrum verbindt met het Terkamerenbos. Ze werd in 1866 ingewijd. En beetje werden langs beide zijden van laan nieuwe wijken gebouwd.

In 1871 tekent Victor Besme, wegeninspecteur voor de Brusselse randgemeenten (belast met het beheer van het openbare wegennet), plannen voor de bouw van een Paleis van Schone Kunsten en de creatie van een openbare tuin die de rotonde van de nieuwe laan verbindt met de geplande wijk aan de vijvers van Elsene. Het project wordt nooit uitgevoerd, maar koning Leopold II voelt wel wat voor de idee van een tuin. Op 16 september 1873 koopt hij zelf het terrein waar de tuin zou komen en hij laat hem aanleggen volgens de oorspronkelijke plannen van Victor Besme. De werken zijn klaar in 1876. De koning neemt zelf de kosten voor aanleg en onderhoud op zich. In 1901 neemt Leopold II de tuin op in het geheel van eigendommen met een publieke functie die hij aan de Belgische Staat schenkt.

Een eeuw na de aanleg, volgt een renovatie van de tuin. Een noodzakelijke renovatie, gezien de ouderdom van de aanplantingen en de evolutie van de stedenbouwkundige context. De eerste gebouwen rond de tuin waren burgerwoningen en herenhuizen. Maar vanaf de jaren dertig verschenen er gebouwen met meerdere verdiepingen langs de vijvers van Elsene. Die trend zette zich langzaam door en geleidelijk aan werd het de norm in de wijk. De hoge gebouwen torenden uit boven de eerder kleine siertuin met zijn bloemperken, hagen en grasperken. Van daar kwam de idee om hem opnieuw wat meer klasse te geven.

Er wordt een rij esdoorns geplant langs de centrale laan om het perspectief op de vijvers beter te kaderen. Op diezelfde lijn komt het standbeeld van de koning dat men van het standbeeld van Charles Vander Stappen scheidt door een rij populieren. Het centrale bloemenperk verdwijnt en de laterale sierborders worden vervangen door grasperken – met aanplantingen op de hoeken. Er komen ook rustpunten in het midden van de grote gazons.



Het gevolg is wel dat de Koningstuin zoals hij in het Koninklijk Besluit van 1976 wordt geklasseerd, niet langer het originele ontwerp vastlegt, maar wel de tuin met de meerwaarde die de heraanleg eraan gaf.

ALGEMENE BESCHRIJVING: EEN VISUELE WANDELING

De tuin met klassieke vormgeving heeft de vorm van een ganzenpoot. De ordening van de lanen, evenwijdig met het tracé van de verkeersaders die errond liggen, opent vergezichten. Het belangrijkste is natuurlijk het uitzicht dat van de Louizalaan doorloopt naar de tegenoverliggende vijvers van Elsene. Een centraal grasperk in een lange rechthoek met lanen erlangs op het ritme van een afwisseling tussen esdoorns en zitbanken, versterkt dit uitzicht. De twee grote laterale gazons zien er net eender uit: in het midden een ruimte met een sferische vorm, afgeboord met beukenhagen en op de ene plek een zandbak, op de andere een rustzone.

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

In de Koningstuin werden heel wat exotische bomen aangeplant. Hun zeldzaamheid maakt ze merkwaardig:

- aan beide zijden van de 'Tombeau des luteurs': wilde kersen- en kriekebomen;
- hickory's (soort bitternoot - *Carya glabra*, *Carya ovata* - USA);
- een gele kastanje (USA);
- een tropische dadelpruimenboom (*Diospyros lotus*);
- berken (*Betula nigra*, *ermanii* - Japan);
- sneeuwbalbomen (*Viburnum botnantense*);
- een iep uit Samaria (*Ptelea trifoliata*);
- een Chinese zelkova (*Zelvoka sinica*);
- een paulownia (*Paulownia fargesii* - Asie orientale);
- een grote es (*Fraxinus excelsior* « all gold »);
- eiken (*Quercus trojana*, *dentata* Carl Ferris Miller);
- een tupeloboom.

BEHEERSPRINCIPE

Leefmilieu Brussel – BIM heeft ervoor geopteerd om het hoger liggende deel van de tuin geleidelijk opnieuw aan te planten met respect voor de oorspronkelijke plannen. Dat betekent dat de massieven die tijdens de restauratie (1968-1971) verdwenen, in het belang van de grasperken, opnieuw worden aangelegd.

De bestaande massieven staan op de plaats waar de ontwerper ze intekende. Maar wel met andere planten. De keuze viel op meer originele soorten en een grotere variëteit, als een plant of struik aan vervanging toe was. Het was ook nodig om de massieven en de jonge planten met omheiningen en beukenhagen tegen de bezoekers te beschermen.

Het belangrijkste – en het mooiste – facet van de Koningstuin is ongetwijfeld de centrale rij esdoorns. Helaas stelt deze rij tegenwoordig een aantal problemen. De soort waarvoor men in 1968 koos, is niet echt geschikt. Tijdens hun groei kregen de esdoorns een niet-uniforme vorm en grootte en dat hindert de uitlijning. Bovendien zijn ze te snel tot volle groei gekomen in het stedelijke microklimaat. Dat maakt ze kwetsbaar en zorgt ervoor dat takken gemakkelijk afbreken. Tijdens de komende maanden of jaren moet daar een oplossing voor komen.

De teams van Leefmilieu Brussel – BIM beheren ook het Generaal De Gaulleplein dat tegenover de Koningstuin ligt.



OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

BEELDHOUWERKEN

Vier beeldhouwwerken op een rij beklemtonen het perspectief van de Louizalaan naar de vijvers van Elsene. Twee staan in het park, twee andere op de rotonde die er toegang toe geeft.

Feniks 44 (1994)

Dit beeldhouwwerk van Olivier Strebelle (1927-) staat op de rotonde van de Louizalaan tegenover de tuin. Deze gestileerde vogel met vleugels in de V-vorm van 'victory' (overwinning), viert de vijftigste verjaardag van de bevrijding van Brussel aan het einde van de Tweede Wereldoorlog.

Dood van Ompdrailles (1892)

Aan de rand van het plein, langs de Louizalaan, staat dit brons van Charles Vander Stappen (1843-1910). Het brengt hulde aan de Franse romanschrijver Léon Cladel (1835-1892) en aan zijn roman: 'Ompdrailles, le tombeau des lutteurs'.

Koning Leopold II (1969)

Op de sokkel van dit standbeeld van de hand van René Cliquet (1899-1977) staat volgende inscriptie: 'Hij creëerde deze tuin en schonk hem aan het land voor onze rust en vreugde'. De koning draait het hoofd in de richting van de vijvers van Elsene en trekt zo de aandacht op het belangrijkste perspectief van de tuin. Het standbeeld werd in 1969 geplaatst, toen de tuin officieel de naam 'Koningstuin' kreeg.

Alphonse Renard (1903)

Op het kruispunt van Braambos- en Bellevuestraat met de Generaal De Gaullelaan staat het standbeeld van geoloog en natuuronderzoeker Alphonse Renard (1842-1903), van de hand van Alphonse de Tombay (1843-1918). De sokkel draagt de inscriptie: 'Veritas liberavit eum' (De waarheid bevrijdde hem).



GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: de vijvers van Elsene.
- Ten westen: het Tenboschpark.
- Ten zuiden: het Rode Kruisplein en de tuinen van de abdij van Terkamerenbos.

Oppervlakte: 1,49 hectare.

Typologie: historisch park.

Eigenaar: Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Beheer: Leefmilieu Brussel – BIM.

Klassering: het besluit van 18 november 1976 klasseert de Koningstuin.



PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

Het park is niet omheind en dus altijd toegankelijk. Er komt regelmatig een parkwachter langs.

CONTACT

Hebt u een vraag? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan een van de parkwachters aan.

In geval van nood, politie: 02 279 79 79

Leefmilieu Brussel – BIM: 02 775 75 75, info@leefmilieubrussel.be

UITRUSTING

Zandbak met enkele speeltuigen voor de allerkleinsten, zitbanken, vuilnisbakken.

ER GERAKEN

De Koningstuin ligt deels op het grondgebied van de stad Brussel en deels in de gemeente Elsene. Je kunt het park binnenwandelen langs vijf straten: Louizalaan, Dalstraat, Braambosstraat, Bellevuestraat en Munsterstraat.

BEREIKBAARHEID ANDERVALIDEN

Zonder problemen.

OPENBAAR VERVOER

Tram: 94

Bus: 38, 60.

MEER INFORMATIE

- De brochure van Leefmilieu Brussel – BIM:
 - De Koningstuin .
 - (te bestellen op het nummer 02/775 75 75 of via info@leefmilieubrussel.be).
- Meer informatie over [culturele wegwijzers van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#).
- De fotogalerij van de [Virtual Landscape Gallery](#).
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over [de herdenkingsmonumenten in Brussel](#).
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).